

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף פ"א

משנה. אדם שקנה שני אילנות בתוך שדה חברו הרי זה לא קנה עמם קרקע, אך דעת רבי מאיר שקנה קרקע.

ולדעת תנא קמא שהקונה ב' עצים אין לו קרקע אם הגדילו העצים אין בעל הקרקע יכול לחתוך את ענפיהם אם הם מצילים ומזיקים לו את התבואה הגדילה בשדה כיון שכשהוא מכר את האילנות הוא שעבד את הקרקע לאילנות, וענפים העולים מן הגזע שלו ומן השרשים של בעל הקרקע, ואם מתו אין לו קרקע.

אך אם קנה שלשה עצים קנה עמהם קרקע ואם הגדילו יכול בעל שאר השדה לחתוך את ענפיהם שמזיקים לתבואתו, והעולה מן הגזע ומן השרשין של בעל האילנות ואם מתו יש לו קרקע.

גמרא. מביאה הגמרא משנה לגבי הלכות ביכורים, שאומרת שלדעת חכמים אדם שקנה ב' אילנות בתוך קרקע של חברו מביא מהם ביכורים אך אינו קורא עליהם בבית המקדש את הפסוק "ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי", כיון שאין לו עמהם לו גם קרקע אינו יכול לומר "האדמה אשר נתת לי". אך לדעת רבי מאיר מביא וקורא.

ואמר רב יהודה בשם שמואל שלא רק באופן כזה חייב רבי מאיר להביא ביכורים ולקרוא, אלא אף הקונה פירות אילן צריך להביא ולקרוא, אף שלא קנה את אילן.

ודייק זאת ממה שבמשנתנו התבאר שלדעת רבי מאיר הקונה ב' אילנות יש לו קרקע, ואם כך וודאי שהוא מביא וקורא, כי אדם שיש לו קרקע ואילנות עליו נאמר הדין שמביא וקורא. וממה שלמרות זאת התבאר במשנה בביכורים שרבי מאיר מחייב, אף שלכאורה דין זה מיותר, דייק שמואל שבכל מצב מחייב רבי מאיר להביא ביכורים ולקרוא.

ושואלת הגמרא שהרי נאמר בפסוק לגבי ביכורים "אשר תביא מארצך" ומשמע שמי שאין לו קרקע אינו חייב להביא ביכורים, ועונה הגמרא שלדעת רבי מאיר לומדים מהמילה "ארצך" שפירות חוץ לארץ פטורים מביכורים, כי אין חוץ לארץ נקרא "ארצך".

ושואלת הגמרא שהרי לומדים מהמילה "ארצך" למעט את אדמת העכו"ם שפטורה מביכורים, ועונה הגמרא שמה שאדמת העכו"ם פטורה מביכורים לומד רבי מאיר מהמילה "אדמתך" שנאמרה לגבי ביכורים ובאה למעט את אדמת העכו"ם.

ושואלת הגמרא שהרי המביא ביכורים אומר את הפסוק "אשר נתת לי", ומשמע שהקרקע שייכת לו, ועונה הגמרא שלדעת רבי מאיר כוונתו שנתת לי מעות וקניתי בהם את הפירות.

אך דחה רבה את דברי רבי יהודה בשם שמואל שהרי שנינו בברייתא שלדעת רבי מאיר הקונה אילן אחד בתוך של חברו מביא ואינו קורא לפי שלא קנה קרקע, ורואים בפירוש שדעת רבי מאיר שאדם שאין לו קרקע מביא ואינו קורא, ומה שאמר רבי מאיר מביא וקורא זה רק בקונה ב' אילנות שהוא קנה עמהם קרקע לדעת רבי מאיר.

עמוד ב'

מביאה הגמרא ששאל ר"ש בן אליקים את ר' אלעזר מה הטעם שלדעת רבי מאיר אדם שיש לו אילן אחד ולדעת חכמים אדם שיש לו ב' אילנות מביא ביכורים אף שאינו יכול לקרוא, כי אין לו אדמה עמם, והרי כל חיוב הביכורים זה רק אם יש לו קרקע, ומי שאינו חייב בקריאת הפסוקים כי אין לו אדמה, פטור גם מהבאת ביכורים.

והשיב לו ר' אלעזר וכי דבר שהראשונים לא אמרו בו טעם תשאלני בבית המדרש כדי לביישני.

ותמה רבה שאפשר לומר שרבי מאיר הסתפק האם יש לקונה אילן אחד יש קרקע, וחכמים הסתפקו האם לקונה ב' אילנות יש קרקע ומספק אמרו לו להביא ביכורים.

אך שואלת הגמרא שהרי רבי מאיר לא אמר את הדבר בלשון ספק, אלא אמר שהקונה אילן אחד בתוך של חברו מביא ואינו קורא לפי שלא קנה קרקע. ועונה הגמרא שיתכן שכוונתו הייתה שמביא ואינו קורא שמא לא קנה קרקע, ולא בתורת וודאי.

ושואלת הגמרא איך אפשר להביא ביכורים מספק הרי שמא אין זה ביכורים ונמצא שהוא מביא חולין לעזרה, ועונה הגמרא שהמביא את הביכורים מקדישם על תנאי שאם אינם ביכורים יהיו קדושים לקנות בדמם קרבן.

ועדיין שואלת הגמרא כיצד הוא יכול להקדיש אותם הרי צריך לאכול את הביכורים אחר כך, ועונה הגמרא שלאחר שהוא מביא את הביכורים הוא פודה אותם ויכול לאכלם.

ומוסיפה ושואלת הגמרא שהרי ביכורים פטורים מתרומות ומעשרות כי הם כתרומה, אך אם הם אינם ביכורים הם חייבים בתרומות ומעשרות, וממילא על הצד שאינם ביכורים הם טבל כי לא הופרשו מהם תרומות ומעשרות. ועונה הגמרא שמדובר דהוא באמת מפריש מהם תרומות ומעשרות לצד שהם אינם ביכורים,

ושואלת הגמרא שהרי ביכורים נאכלים רק לכהנים, וכיון שהפירות הם ספק ביכורים רק הכהן יכול לאכלם, ואמנם את התרומה והמעשר שני אין בעיה לתת לכהן, ואף מעשר עני אפשר לתת לכהן עני. אך את המעשר ראשון צריך לתת ללוי ולא לכהן וכיצד יאכלו הלוי שהרי זה ספק ביכורים.

ועונה הגמרא שאף את המעשר ראשון אפשר לתת לכהן כדעת רבי אלעזר בן עזריה, ששינינו בברייתא שלדעת רבי עקיבא תרומה גדולה לכהן ומעשר ראשון ללוי, אך דעת רבי אלעזר בן עזריה שאף מעשר ראשון לכהן.

ושואלת הגמרא עדיין כיצד אפשר להביא ביכורים בלא לקרוא את הפסוקים, הרי נאמר בפסוק "וענית ואמרת" שצריך לקרוא את הפסוקים האלו.

ועונה הגמרא שאמנם צריך לקרוא אך הקריאה אינה מעכבת את הביכורים, ואם הביא ביכורים בלא קריאה יצא.

ושואלת הגמרא שהרי יש דין במנחות דצריך לבלול את השמן והסולת יחד, ואם לא בלל אינו מעכב, ואמר ר' זירא שהדין שבילה אינה מעכבת זה דווקא בשיעור של שישים עשרון סולת שהוא יכול להיבלל בלוג שמן שאז אם לא בלל אינו מעכב, אבל אדם שהביא שישים ואחד עשרון אינו יכול להביאו יחד, עם לוג שמן אחד כי יותר משישים עשרון לא נבלל עם לוג שמן, וצריך להביא שישים בכלי אחד ואת האחד הנוסף בכלי אח עם לוג שמן נוסף, ואף שבילה אינה מעכבת, היא אינה מעכבת רק אם המנחה ראויה לבילה, אבל אם היא אינה ראויה לבילה כי אי אפשר לבלול שישים ואחד עשרון בלוג שמן, הבילה כן מעכבת, וצריך לחלק את המנחה לשני כלים.

וממילא אף כאן כיון שהוא לא יכול לקרוא, שהקריאה תעכב, אף שאדם שכן יכול לקרוא הקריאה אינה מעכבת בו.

ועונה הגמרא שיש מקרים שאין בכלל דין קריאה, כגון באדם שבצר את הביכורים ושיגר את המנחה ביד שליח, או שבצרן השליח ומת השליח באמצע הדרך שאז הבעלים אינו קורא, כי נאמר בפסוק "ולקחת והבאת" שתהא הלקיחה וההבאה באותו אדם, וכאן או שלא הוא הביא את הביכורים אלא השליח, או שלא הוא לקחן כי השליח בצרן.

ולכן שיביא את הביכורים באופן הזה על ידי שליח הוא יהיה פטור מקריאה, וממילא הוא יכול להביא בלי לקרוא והקריאה לא תעכב כי הוא פטור מקריאה.

ושאל רב אחא בנו של רב אויב את רב אשי שאף אם אנו מסתפקים האם יש לו קרקע או לו, והאם הוא חייב בביכורים מדוע אינו יכול לקרוא את הפסוקים כקורא בתורה.

והשיב לו רב אשי שזה נראה כשקר במה שאומר את הפסוקים על הביכורים עצמם, ואומר עליהם "האדמה אשר נתת לי", אף שאין לו קרקע.

ורב משרשיא בנו של רב חייא תירץ שאינו קורא שמא יחשבו שהם ביכורים בוודאי ולא רק מספק ויפטרו
אותם מתרומה ומעשר.